Nieuwbouw OZG
Streekziekenhuis zonder franje

DE TWEE BESTAANDE LOCATIES VAN HET OMMELANDER ZIEKENHUIS IN WINSCHOTEN EN DELFZICHT MAKEN PLAATS VOOR NIEUWBOUW IN SCHEEMDA. "DE ARCHITECT HEEFT DE GEBRUIKERS MEE WETEN TE NEMEN IN HET ONTWERP OM ERVOOR TE ZORGEN DAT HET STRAKS IN DE PRAKTIJK OOK WERKT". DE BOUW, DIE IN JANUARI VAN START GING, MOET JANUARI 2018 KLAAR ZIJN.

Door: Wilma Schreiber

Ander nieuws: ook in januari werd het Ommelander Ziekenhuis overgenomen door het UMCG; beide ziekenhuizen gaan nauw samenwerken bij het leveren van ziekenhuiszorg in de regio Noord- en Oost-Groningen. Als regionaal ziekenhuis levert het Ommelander Ziekenhuis laagdrempelige basiszorg, het UMCG richt zich op complexe zorg en diagnostiek om zo te komen tot de best mogelijke zorg voor de patiënt.
Ook bij het ontwerp van de nieuwbouw stond de patiënt centraal. "We hebben gezocht naar een architect die een prettig ziekenhuis kon ontwerpen als het gaat om de indeling van functionele ruimten, met oog voor looplijnen, mogelijkheid tot clusteren van afdelingen", vertelt Janneke Procee van het Ommelander Ziekenhuis.

Centrale ontvangsthal: licht en overzichtelijk.

"Leeuwenkamp Architecten sloot goed aan bij wat wij als streekziekenhuis willen. Ze hebben de gebruikers mee weten te nemen in het ontwerp om ervoor te zorgen dat het straks in de praktijk ook werkt voor patiënten en personeel."

FLEXIBILITEIT

Het Ommelander Ziekenhuis had een duidelijke wens: een ziekenhuis waar de patiënt niet kan verdwalen, met een logische indeling, gescheiden patiëntenstromen en strikte scheiding tussen patiënt- en niet-patiëntstromen. "Daarnaast was flexibiliteit van het gebouw een belangrijke eis, omdat de zorg zo snel verandert. Denk aan e-health, de rolverdeling tussen ziekenhuis en eerstelijnszorg. Je kunt niet vijf jaar van tevoren bedenken hoeveel spreekkamers je nodig hebt, laat staan voor wie. Daarom hebben we gekozen voor universele spreekkamers, ook in de kliniek", aldus Procee.

Daarnaast werd sterk vanuit de zorgvraag geredeneerd met het oog op de dubbele vergrijzing in de regio. "We hebben te maken met ontgroening en de achterblijvende bevolking wordt steeds ouder. Bovendien kan de keuze voor één locatie ook leiden tot verlies van patiënten. We hebben bewust niet gebouwd op groei of ons toegespitst op specialismen, maar ingezet op het uitwisselen van zorg", zegt Procee. "Dat gebeurt nu ook al, want het is moeilijk om medisch specialisten te krijgen. En die moeten toch 24 uur per dag op beide locaties aanwezig zijn, wil je voldoende goede zorg kunnen leveren. Onderzoek van KPMG in opdracht van Menzis bevestigde dat twee locaties naar de toekomst toe geen haalbare kaart was, kijkend naar kwaliteit en exploitatie."

Leeuwenkamp Architecten werkte in het ontwerpteam steeds met een expert driven design aanpak. "We kwamen tijdens het overleg niet met lege blaadjes, maar direct met een voorstel voor de specialisten, uitgaande van de businesscase. Samen met de gebruikers zijn we zo gekomen tot een logistiek optimaal ziekenhuis, dat bestaat uit vier hoofdgebouwdelen: hoofdentree, hotfloor, poli en kantoren, klinieken en beddenhuis - elk met separate installaties en functionaliteiten", aldus Robbin Leeuwenkamp. De bevoorrading loopt via de kelder. Patiënten en bezoekers hebben eigen liften en trappenhuizen, die voor de medewerkers zijn 'verborgen' voor bezoekers. De grootste uitdaging was de tijdspanne waarbinnen de omgevingsvergunning, het projectbesluit en de aanbesteding moesten plaatsvinden. Leeuwenkamp: "Dat is allemaal in 2,5 jaar tijd gebeurd, nu zijn we met Dura Vermeer aan het bouwen. Het intensieve overleg met gebruikers, waarbij zij hun input konden leveren, droeg bij aan de snelheid van werken. Het ontwerp hebben we in een 3D-BIM-model getekend, om als ontwerpteam gezamenlijk in één model te engineeren en de specialisten drie-

Aanvullende eis: Aardbevingsbestendig bouwen

dimensionaal inzicht te geven in hoe de ruimten zouden gaan functioneren. Ook zijn er enquêtes gehouden onder patiënten." De nieuwbouw beslaat 34.000 vierkante meter bruto-vloeroppervlak.

NUCHTERHEID

Opvallend was de Oost-Groningse nuchterheid, aldus Leeuwenkamp. "Iets wat aansluit bij onze Noord-Hollandse mentaliteit. Er moet gewoon een ziekenhuis komen dat goed functioneert voor patiënten, bezoekers en specialisten. Ik heb er het volste vertrouwen in dat het een prachtig ziekenhuis wordt." Het uitgewerkte ontwerp werd in de markt gezet, waarbij Dura Vermeer als beste aannemer naar voren kwam. Twee

V.l.n.r.: Robbin Leeuwenkamp (Leeuwenkamp Architecten), Erwin Linderman (Dura Vermeer) en Janneke Procee (OZG).

maanden lang voerden beide partijen verificatieoverleg om te zien of alle stukken helder waren.

Actuele aanvullende eis met het oog op de regio: het ziekenhuis diende aardbevingsbestendig gebouwd te worden. Een extra uitdaging voor Pieters Bouwtechniek en het ontwerpteam. “Pieters Bouwtechniek heeft veel aandacht besteed aan een bevingsbestendig constructief ontwerp, want de veiligheid van de patiënten staat uiteraard voorop. We hebben hier rekening mee gehouden qua aantal palen en verder worden er voorzieningen getroffen in de opbouw van de wapening in de wanden en vloeren - staal in beton”, vertelt uitvoerder Erwin Linderman van Dura Vermeer. “Iets meer wapening in de constructie. Normaal gesproken zou je het gebouw heel goed prefab kunnen bouwen, nu moet er in het werk gestort worden. Planningtechnisch lastiger, maar dat vangen we op door bouwstromen goed te managen.”
Aardbevingsbestendig of ‘slechts’ windbestendig, een wezenlijk verschil. “Er is een lichte constructie nodig, die moet kunnen bewegen - maar niet barsten. Dat is een heel intensief ontwerptraject geweest met de NAM en Pieters Bouwtechniek in de voorhoede, wat ook geleid heeft tot een aantal aanpassingen in het ontwerp”, aldus Procee. “We hebben dilataties toegevoegd, ontkoppelingen tussen de gebouwdelen, zodat in geval van bevingen plafonds en installaties heel blijven en het ziekenhuis ook onder die omstandigheden kan blijven functioneren.”

KWALITATIEF GOED

Zowel Linderman als Leeuwenkamp is enthousiast over het project. “Een ziekenhuis kent hele specifieke randvoorwaarden waar je aan moet voldoen, elk bouwdeel is anders. Je hebt bijvoorbeeld te maken met luchtdichtheid van de OK, brandscheiding en verder met heel veel verschillende componenten. Totaal iets anders dan het neerzetten van 100 dezelfde woningen.” Beiden zijn ook tevreden over de ruimte die het Ommelander Ziekenhuis biedt om een kwalitatief goed gebouw neer te zetten. Niet zonder reden, aldus Procee. “Hoewel de budgetten onder druk staan, hebben we ervoor gekozen van tevoren te investeren in goede producten, anders geef je dat in de beheerfase twee keer opnieuw uit.”

Hoewel je het in Oost-Groningen beter niet zo kan noemen (“dan zeggen ze hier: waar héb je het over?”), is in het ontwerp aandacht besteed aan het creëren van een healing environment. “Kleurgebruik, materialen, hightech waar het moet, huiselijk waar het kan. De poli’s ruim en overzichtelijk, met steeds uitzicht op de weidse omgeving. En uiteraard een goed klimaatbeheersingssysteem, dat gebruikers deels zelf kunnen regelen”, zegt Leeuwenkamp. Ook was er oog voor duurzaamheid: het gebouw krijgt zonnecollectoren, groene daken en een aparte functiespecifieke installatie per bouwdeel. Procee: “Er komen amper nog warmwaterleidingen, om legionella geen kans te geven. We kiezen voor kleine elektrische boilertjes om het water te verwarmen, dat scheelt ook warmteverlies in het transport.” Nuchter volk, nuchtere aanpak en straks een nieuw streekziekenhuis zonder franje dat hier naadloos bij aansluit. <

Voor de inrichting van de klinieken werd intensief overlegd met gebruikers.

DEERNS ONTWERPT VOORAARDBEVING BESTENDIG BOUWEN

De bouw van het OZG Ziekenhuis in Scheemda is inmiddels gestart. Naar verwachting wordt het gebouw in 2018 opgeleverd.

Deerns is vanaf de ontwerpfase bij dit project betrokken als verantwoordelijke voor het installatieontwerp, het maken van de afsprakentekeningen en het bewaken van de installatiekosten. Daarnaast adviseren wij ook de totale bouwfysica en brandveiligheid van het project. Doordat deze disciplines allemaal een nauwe relatie met elkaar hebben, kunnen wij de gemaakte keuzes en de gevolgen hiervan direct in het ontwerp meenemen. Het ontwerp is gezamenlijk met het ontwerpteam helemaal in BIM uitgewerkt wat heeft geleid tot een geïntegreerd ontwerp.

Aardbevingbestendig
Tijdens de uitwerking van het bestek is de keuze gemaakt om het gebouw aardbevingsbestendig uit te voeren. Daarvoor moest het ontwerp bouwkundig en constructief worden aangepast, wat ook gevolgen heeft voor het installatieontwerp.
Voor het aardbevingsbestendig maken moest ter plaatse van dilataties naar oplossingen worden gezocht om de installaties op een zodanige manier aan te brengen dat bewegingen die bij een beving ontstaan kunnen worden opgevangen. Ook zijn er diverse details van ophangconstructies gemaakt zodat leidingen en andere installatiedelen tijdens een beving niet naar beneden komen. Dit om te voorkomen dat er letsel ontstaat door vallende installatiedelen in gebieden waar patiënten verblijven en om ervoor te zorgen dat de vluchtwegen vrij blijven.
Door een intensieve samenwerking tussen de verschillende partijen hebben we de aanpassingen op een efficiënte en effectieve wijze kunnen doorvoeren.

LEEUWENKAMP ARCHITECTEN

ontwerp
advies
bouwmanagement

CENTRAAL PLEIN

KINDERKAMER

OPERATIE COMPLEX

HOOFDENTREE

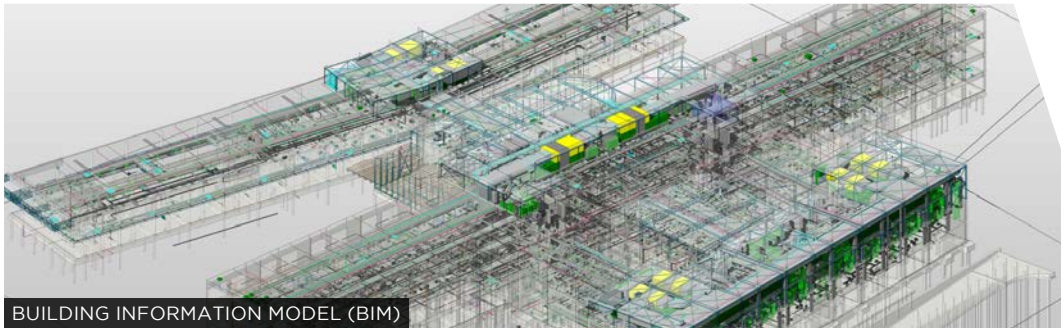

BUILDING INFORMATION MODEL (BIM)

INFO@LEEUWENKAMP.NL - WWW.LEEUWENKAMP.NL

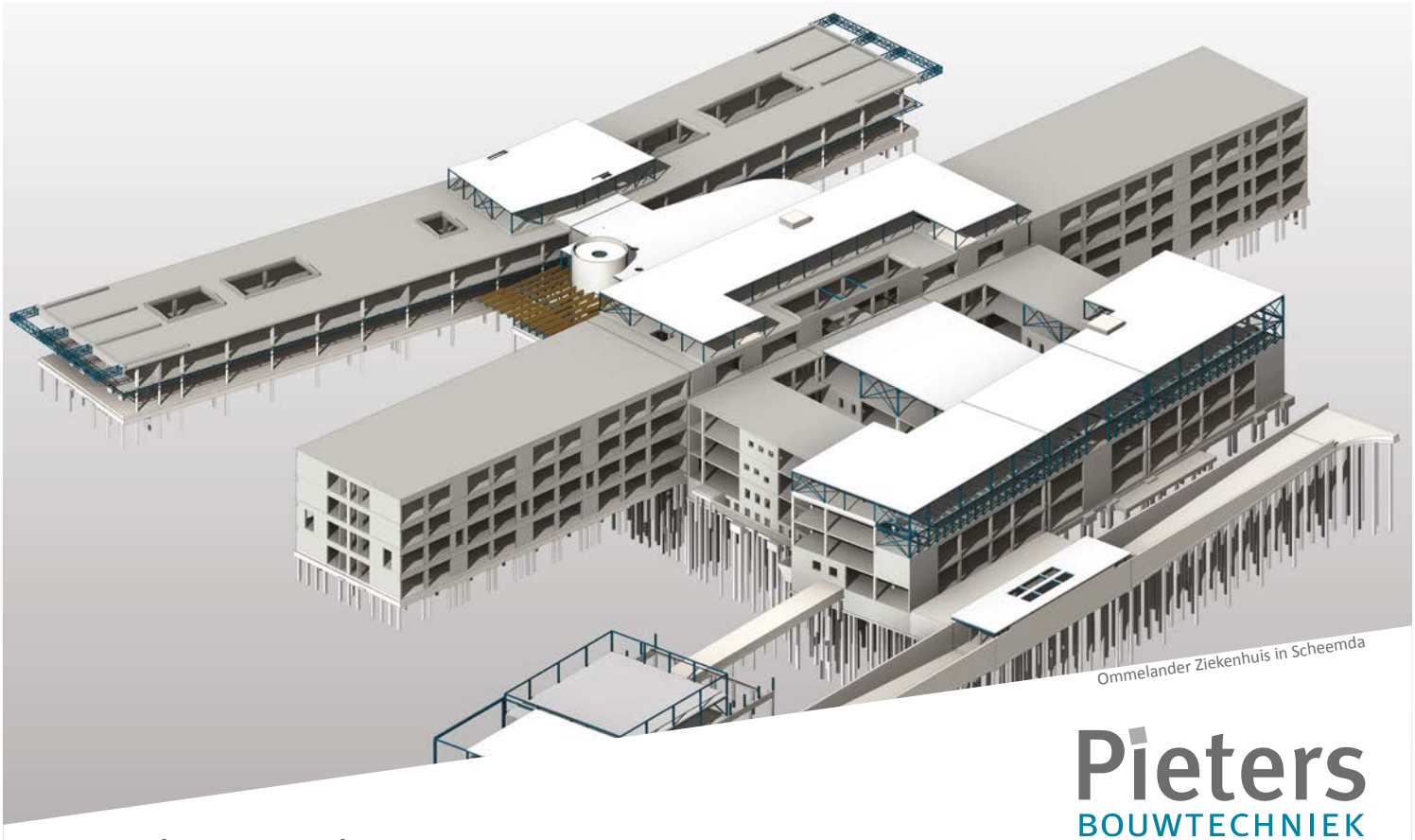

Pieters
BOUWTECHNIEK
www.pietersbouwtechniek.nl

Uw adviseur in bouwconstructies

Deerns

...brengt ideeën tot leven

In een ziekenhuis moet alles perfect zijn. Het klimaat, de verlichting, de stroomvoorziening. Alles moet optimaal functioneren: nu en in de toekomst. Deerns adviseert steeds meer ziekenhuizen over installaties en medische inrichtingen, maar biedt ook ondersteuning bij het opstellen van meerjarige onderhoudscontracten en de bijbehorende aanbestedingen. Adviseren vanuit het perspectief van de gebruiker en met de perfecte werkomgeving in het vizier.

www.deerns.nl

Primeur Siemens:

Financiering nieuwbouw OZG

IN OOST-GRONINGEN VERRIJST DE KOMENDE TWEE JAAR DE NIEUWBOUW VAN HET OMMELANDER ZIEKENHUIS. VOOR DE FINANCIERING SLOOT SIEMENS AAN BIJ DE HUISBANKIER VAN HET ZIEKENHUIS, ABN AMRO: SAMEN INVESTEREN DEZE PARTIJEN 58 MILJOEN EURO IN HET PROJECT.

Door: Wilma Schreiber

Siemens en ABN AMRO investeren samen 58 miljoen euro in het project op een totaal van 110 miljoen euro. Los daarvan kwamen Siemens en het Ommelander Ziekenhuis een Managed Equipment Service (MES)-partnerschap overeen.
De nieuwbouw, die in de plaats komt van de huidige twee ziekenhuizen, biedt een geoptimaliseerde patiëntencapaciteit, berekend op de veranderende vraag in de regio, en zorgt daarnaast voor lagere exploitatiekosten. Het ziekenhuis gaat zich met 200 patiëntenkamers concentreren op acute zorg, preventieve zorg, oncologie en op de behandeling van chronische ziekten.

MES

Voor de beeldvormende apparatuur is het Ommelander Ziekenhuis een Managed Equipment Service (MES) partnerschap aangegaan met Siemens. Dit partnerschap voorziet in installatie, management, onderhoud en vakkundige verwijdering van betreffende medische apparatuur

Siemens en het Ommelander Ziekenhuis sloten een MES-partnerschap voor beeldvormende apparatuur, waaronder de Symbia Intevo Spect-CT voor nucleair geneeskundig onderzoek.

Sjaak van der Pouw (Siemens).

waaronder CT- en MRI-scanners, echografie- en röntgenapparatuur, angiografiesystemen en apparatuur voor moleculaire beeldvorming. "En verder ABVS (Automated Breast Volume Scanner), een speciaal systeem voor mammodiagnostiek, waarbij wij samen met de artsen van het Ommelander Ziekenhuis gaan kijken naar manieren om tumoren in de borst vroegtijdig op te sporen", aldus Sjaak van der Pouw, directeur Healthcare Enterprise Services and Solutions bij Siemens.

STABIELE FINANCIERINGSVERWACHTING

Het Ommelander Ziekenhuis koos voor Siemens vanwege goede ervaringen met deze leverancier in het verleden. "Dit contract zorgt voor een stukje continuïteit in onze bedrijfsvoering en het is plezierig om één leverancier te hebben. Verder biedt het ons de kans veel kosten over een lange tijd uit te smeren. Met de nieuwbouw voor de deur was het heel fijn om een stabiele financieringsverwachting te hebben", stelt Rinze Visser, directeur Financiën en Inkoop bij het Ommelander Ziekenhuis. "Daarnaast heb je bij beeldvormende apparatuur te maken met steeds nieuwe software, dan helpt het als je een voorkeursleverancier hebt. Voor ons personeel is uniformiteit in het apparatenpark plezierig. En ook met het oog op het ZIS is het makkelijk. Je hebt nu steeds dezelfde interfaces." In het kader van de overeenkomst biedt Siemens tevens training en opleiding van het klinisch personeel.

STATE-OF-THE-ART APPARATUUR

Als streekziekenhuis gaat het Ommelander Ziekenhuis qua apparatuur nadrukkelijk niet voor het nieuwste van het nieuwste. "We hebben de garantie van Siemens dat we state-of-the-art apparatuur voor basiszorg hebben. Als een bepaalde MRI de norm wordt in ziekenhuisland, dan komt die ook bij ons te staan", zegt Visser. Volgens Van der Pouw accepteert de maatschappij ook niet langer het klakkeloos aanschaffen van dure apparatuur. "Een apparaat met alle opties is na drie jaar middle of the road en na zes jaar ben je blij als je het in de lucht kunt houden. Dat moet je niet meer willen als ziekenhuis. Bij een MES-partnerschap nemen wij dat risico over. Het ziekenhuis kan vertrouwen op een goede implementatie en onderhoud en beschikt altijd over de technologie die op dat moment nodig is, behorende bij de signatuur van het ziekenhuis."

Rinze Visser (Ommelander Ziekenhuis).

Visser beaamt dit. "Het mooie van dit contract is dat we als een van de eerste ziekenhuizen nieuwe technieken en apparatuur tot onze beschikking krijgen, waardoor we ineens vooroplopen. In de vervangende sfeer lukt dat bijna niet in verband met afschrijving en financiering", zegt hij. "En mocht een andere leverancier betere apparatuur hebben, dan kunnen we dat zelfs binnen het contract laten overnemen door Siemens. Dat is zeker niet onze intentie, we verwachten dat Siemens voortdurend de beste en nieuwste apparatuur heeft." Voor Siemens zelf biedt een dergelijk partnerschap de zekerheid van een 15-jarig

Dankzij de overeenkomst beschikt het Ommelander Ziekenhuis over de nieuwste apparatuur voor borstonderzoek: het mammografiesysteem MAMMOMAT Inspiration (li) en de Automated Breast Volume Scanner (ABVS) (r).

> "De overheid wil dat ziekenhuizen geld ophalen op de kapitaalmarkt, maar banken zijn terughoudend om ziekenhuiszorg te financieren"

contract voor afname van apparatuur door het Ommelander Ziekenhuis.

VOLDOENDE BODY

Tijdens de gesprekken over het technologisch partnerschap, kwam ook de financiering van de nieuwbouw ter sprake. Een lastig punt. "De overheid wil dat ziekenhuizen geld ophalen op de kapitaalmarkt, maar banken zijn terughoudend om ziekenhuiszorg te financieren", schetst Van der Pouw. "Dat maakt het lastig voor partijen als het Ommelander Ziekenhuis, want voor dit soort bedragen (110 miljoen euro, red.) heb je al snel drie tot vier banken nodig. De gereserveerdheid van de banken is ook begrijpelijk. Zij verschaffen kapitaal voor een looptijd van 15 jaar of langer, terwijl de onzekerheid toeneemt. De voortdurende veranderingen in de bekostiging van de zorg worden gezien als een groot risico."

Om voldoende body te krijgen met het oog op de financieringslast, is het Ommelander Ziekenhuis sinds 1 januari een aparte BV van het UMCG. Deze overname door UMCG was ook nodig om in de toekomst verzekerd te zijn van goed personeel en goede zorg. "Er was maar één scenario denkbaar om ziekenhuiszorg in Oost-Groningen voor de lange termijn te behouden: een nieuwe locatie en structurele samenwerking met een grote partij als het UMCG", stelt Visser. Ook in dat opzicht is Siemens een logische partner. Van der Pouw: "We hebben met UMCG al een partnerschap met betrekking tot beeldvormingstechnieken en verder loopt er een researchprogramma. De ontwikkelingen die daaruit voortkomen, willen we overzetten naar de basiszorg, zodat het Ommelander Ziekenhuis maximaal kan profiteren van de kennis en kunde van het UMCG en alle partijen zo een bijdrage leveren aan verbetering van de gezondheidszorg."

Siemens en ABN AMRO steken gezamenlijk 58 miljoen euro in het nieuwe ziekenhuis. "We wilden een nieuw ziekenhuis bouwen in deze regio. Maar op dit moment banken om nieuw geld vragen, bleek geen handige timing", vertelt Visser. "Siemens toonde veel vertrouwen in onze businesscase, daar zijn we blij mee." Het Ommelander Ziekenhuis is het eerste ziekenhuis dat door een buitenlandse partij gefinancierd wordt, de financieringsmaatschappij van het Duitse moederconcern van Siemens. "Dat betekende dat onze businesscase en alle contracten in het Engels vertaald moesten worden. Bovendien moesten we uitleg geven over het Nederlandse zorgstelsel, de financiering en risico's daarvan, en waarom we een ziekenhuis in deze regio wilden bouwen", aldus Visser. "Dat was veel werk, maar het heel goed en steeds opnieuw doordenken van onze plannen, resulteerde ook in een solide businesscase."

MAXIMALE PRIKKEL

Het MES-contract was voor Siemens geen randvoorwaarde voor financiering, aldus Van der Pouw. "Het zijn twee aparte trajecten, met andere mensen aan tafel. Dat Siemens beide disciplines kan aanbieden, maakt ons uniek. Een standaard financier heeft geen kaas gegeten van technologische en klinische aspecten", zegt hij. "Het Ommelander Ziekenhuis krijgt nu tegen een vaste vergoeding voor jaren de beschikking over de nieuwste medische technieken. We implementeren de apparatuur zelf en tekenen ook voor het onderhoud - de maximale prikkel voor een goede implementatie." Visser onderschrijft dat het MES-contract geen voorwaarde was voor de financiering. "Wel heeft de financiering een rol gespeeld bij het besluit tot nieuwbouw en zou het MES-contract er zonder nieuwbouw anders uitgezien hebben."

Doel van de financiering voor Siemens is de businesscase te versterken richting ziektekostenverzekeraar door het inzetten van de kennis en kunde van Siemens. Als het aan Van der Pouw ligt, gaat Siemens in de toekomst vaker dit soort financieringstrajecten doen. "Kijkend naar de financiering van de zorg in Nederland, voorspel ik dat dit meer gaat gebeuren. Naar aanleiding van de case van het Ommelander Ziekenhuis hebben inmiddels ook andere ziekenhuizen interesse getoond, we zijn met meerdere van hen in gesprek", verklaart hij. "We willen graag zaken doen met ziekenhuizen met een goede businesscase zoals het Ommelander Ziekenhuis. Zij nemen de laagcomplexe zorg over van het UMCG en kunnen dat goedkoper doen. Bovendien zit het Ommelander Ziekenhuis in een gebied waar twee ziekenhuizen gesaneerd worden en er één nieuwe locatie komt. Dit met steun van de provincie, UMCG en de zorgverzekeraars. Daardoor ontstaat een hele stevige businesscase die het mogelijk maakt met elkaar een stap vooruit te zetten qua ziekenhuiszorg in Oost-Groningen." In dit kader is Siemens bijvoorbeeld ook actief in Zeeland, onder andere bij het Admiraal de Ruyter Ziekenhuis, een ander dunbevolkt gebied waar de maatschappelijke verplichting bestaat om ziekenhuiszorg van goed niveau te leveren.

GRONINGSE NUCHTERHEID

Van der Pouw complimenteert het Ommelander Ziekenhuis voor de enorme Groningse nuchterheid. "Zij zien zichzelf als een gewoon basisziekenhuis en zijn blij een nieuw ziekenhuis te mogen bouwen. Daarbij gaan ze goed en zorgvuldig met hun geld om, aan goudomrande apparatuur hebben ze geen behoefte, ze kiezen alleen wat nodig is om goede basiszorg te leveren. En die houding is aanwezig in alle lagen van de organisatie. Dat is me sterk bijgebleven in het hele traject." Visser op zijn beurt spreekt zijn vertrouwen uit in Siemens. "Tijdens het traject is eerlijk en open onderhandeld. We hadden niet het gevoel dat Siemens probeerde zo veel mogelijk apparaten naar binnen te duwen, integendeel. Dankzij hun kennis van waar vergelijkbare ziekenhuizen qua apparatuur mee werken, hebben ze ons goed geadviseerd. Bijvoorbeeld door te vragen: 'Heb je dat apparaat wel nodig als je het maar voor 5 procent van je patiënten gebruikt? Is dat niet anders op te lossen, bijvoorbeeld in de planning?' Uit die discussies haal je de meerwaarde. Siemens zit er duidelijk ook voor de langjarige relatie." <